

Polska, Bystra, 06.09.2023

UNESCO World Heritage Centre
7, place de Fontenoy
75352 Paris 07 SP, France

Polski Komitet ds. UNESCO
Pałac Kultury i Nauki,
Plac Defilad 1, 00-901 Warszawa

IUCN
Rue Mauverney
1196 Gland, Szwajcaria

Ministerstwo Klimatu i Środowiska
Wawelska 52/54, 00-922 Warszawa

Szanowni Państwo,

w nawiązaniu do przesłanego w dniu 18.10.2022 r. stanowiska 30 organizacji pozarządowych i ruchów społecznych, które dotyczy propozycji zmian stref ochronnych Obiektu Światowego Dziedzictwa UNESCO Puszcza Białowieskiego, **zwracamy się z wnioskiem o stanowcze odrzucenie projektu Zintegrowanego Planu Zarządzania** jako dokumentu niemerytorycznego i zagrażającemu utrzymaniu uniwersalnej wartości obiektu Puszcza Białowieska.

W przypadku organizacji misji na terenie Puszczy Białowieskiej przez UNESCO i IUCN **zwracamy się z wnioskiem o umożliwienie naukowcom i organizacjom zajmującym się ochroną Puszczy Białowieskiej przedstawienia najważniejszych zagrożeń związanych z wdrożeniem projektu planu zarządzania.**

UZASADNIENIE

4 lipca br. Instytut Ochrony Środowiska Państwowego Instytutu Badawczego zorganizował konferencję, na której zaprezentował projekt planu zarządzania Obiektem Światowego Dziedzictwa UNESCO Puszcza Białowieska. Pomimo kierowania od 2022 r. przez naukowców i organizacje społeczne licznych zastrzeżeń i apeli, **projekt planu zarządzania w dalszym ciągu zawiera propozycje korekty stref ochronnych UNESCO, które są szkodliwe dla zachowania uniwersalnej wartości obiektu, bezpodstawne merytorycznie oraz sprzeczne z obowiązującymi wytycznymi i przyjętą przez Polskę Konwencją UNESCO.**

Projekt planu zarządzania przewiduje **wyłączenie ze strefy III ponad 62 km² tj. 6200 ha, w tym drzewostanów w wieku od 100 do 254¹ lat** . Tereny te mają zostać włączone do strefy IV dopuszczającej aktywną gospodarkę leśną tj. wycinkę drzew i sztuczne nasadzenia. Taka **zmiana spowodowałaby zmniejszenie obszaru strefy III chroniącej przebieg naturalnych procesów ekologicznych oraz siedlisk ważnych dla ochrony bioróżnorodności** i zwiększenie powierzchni strefy IV dopuszczającej pozyskiwanie drewna na terenie Obiektu Światowego Dziedzictwa UNESCO Puszcza Białowieska. Zmiana dotyczy około 10% polskiej części Puszczy Białowieskiej, nie są to więc zmiany kosmetyczne ale modyfikacje zasadniczo oddziałujące na stan ochrony

¹ Opracowanie własne na bazie danych z opracowania „Wykonanie planu zarządzania dla obiektu Światowego Dziedzictwa Puszcza Białowieska”

jednego z najcenniejszych lasów w Europie. Jednocześnie Lasy Państwowe planują włączyć do strefy III ok 30 km² terenów zakwalifikowanych obecnie do strefy IV. Wydzielenia te zawierają m.in. ponad 500 ha drzewostanów ponadstuletnich dlatego korekta granic w tym przypadku jest w pełni uzasadniona i nie budzi zastrzeżeń.

Rozpatrując projekt zintegrowanego planu zarządzania dla obszaru Światowego Dziedzictwa UNESCO Puszcza Białowieska przede wszystkim należy mieć na względzie dewastację Puszczy, jaka miała miejsce w 2017 r. Lasy Państwowe wycięły wtedy 200 tys. m³ drewna, z tego połowę z chronionych drzewostanów ponadstuletnich. Trybunał Sprawiedliwości UE wstrzymał cięcia w lipcu 2017 r., potwierdzając w kwietniu 2018 r., że wycinki Puszczy są niezgodne z prawem. Projekt Zintegrowanego Planu Zarządzania powinien mieć na względzie przede wszystkim potrzebę naprawienia strat przyrodniczych. Przedstawione poniżej argumenty pokazują, że obecny projekt nie spełnia tego wymogu. Jego wdrożenie będzie wiązało się z podobną dewastacją najcenniejszych drzewostanów i zaburzeniem naturalnych procesów, dla których ochrony obszar został objęty statusem UNESCO.

Propozycja korekty stref jest w sposób oczywisty niezgodna ze wskazaniami z misji kontrolnej IUCN i UNESCO z 2018 r. w której zwrócili Państwo uwagę, że **(ewentualna) korekta upraszczająca obecną sytuację związaną z przebiegiem granic stref nie może zmniejszać powierzchni wyłączonej z gospodarki leśnej. Tymczasem projekt planu zarządzania zakłada wyłączenie ze strefy III aż 62 km² najcenniejszych drzewostanów.** Zalecenia ze strony UNESCO bardzo jasno wskazują, że aby zapewnić ochronę uniwersalnej, wyjątkowej wartości (zgodnie z definicją zawartą w decyzji 38 COM 8B.12) należy ograniczyć działania związane z gospodarką leśną. Projekt planu zarządzania nie spełnia tych wymagań i idzie w odwrotnym kierunku, jest więc dokumentem wadliwym z punktu widzenia wytycznych dot. zarządzania obiektem światowego dziedzictwa UNESCO.

Co także istotne, **korekta stref będzie godzić w ochronę obiektu światowego dziedzictwa UNESCO.** Wartości, które ma chronić Puszcza Białowieska to siedliska kluczowe dla ochrony różnorodności biologicznej oraz niezakłócone trwanie naturalnych procesów. Oba te kryteria spełniają właśnie drzewostany ponadstuletnie. Dzięki wyeliminowaniu gospodarki leśnej ze strefy chroniącej starodrzew (strefa III), drzewostany ponadstuletnie nie są wycinane tylko mają szansę się zestarzeć i naturalnie obumrzeć. Stare drzewa, drzewa biocenotyczne i zamierające a także martwe drewno są miejscem występowania wielu cennych i zagrożonych w skali Europy gatunków tj. dzięcioł białogrzbiety i trójpalczasty, sowy włochatki i sóweczki czy chrząszczy saproksylicznych – gatunków reliktowych lasów naturalnych. Obecność takich miejsc jest niezbędna dla skutecznej ochrony przyrody Puszczy Białowieskiej. **Projekt planu zarządzania osłabia ochronę Puszczy przez wyłączenie części drzewostanów ponadstuletnich z ochrony (np. drzewostan w wieku 254 lat!) i umożliwienie ich wycinki.** Na takie działania - w dobie spadku bioróżnorodności - nie może być zgody.

Chcielibyśmy zwrócić także Państwa uwagę na nieprawidłowości związane z samym procesem przygotowywania projektu planu zarządzania:

- zmarginalizowanie strony społecznej poprzez potraktowanie udziału interesariuszy biorących udział w konferencjach, seminariach i warsztatach wyłącznie jako wskaźników realizacji projektu przy zignorowaniu ich kluczowych uwag i wniosków dotyczących odrzucenia propozycji korekty stref UNESCO;
- niedostępianie stronie społecznej (pomimo kierowanych wniosków) danych przestrzennych związanych z korektą stref UNESCO, co utrudniło własne analizy kartograficzne i przyrodnicze. Do chwili obecnej propozycja korekty stref UNESCO Puszcza Białowieska dostępna jest jedynie w formie pliku graficznego w niskiej rozdzielczości;
- zorganizowanie wizji terenowej na potrzeby uzasadnienia korekty stref w miejscach nie reprezentatywnych i nie obrazujących zagrożeń związanych ze zmianą strefowania. Pomimo skali

korekty wyłączającej drzewostany spod ochrony (ponad 6200 ha wyłączonych ze strefy III) przeprowadzono zaledwie 1 wizję w drzewostanach ponadstuletnich i to jedynie po to aby wykazać konieczność wycinek jako czynnej ochrony siedliska;

- wyłączenie obszarów ze strefy III i włączenie ich do strefy IV przeprowadzono wbrew posiadanej wiedzy i informacjom specjalnym. Zlecone na potrzeby przygotowania planu zarządzania ekspertyzy dokumentują, że to właśnie utrzymanie i zwiększanie powierzchni stref wyłączonych z gospodarki leśnej jest gwarantem utrzymania bioróżnorodności Puszczy Białowieskiej;

- przygotowanie projektu planu zarządzania, w sposób który pokrywa się z projektami Planów Urządzenia Lasu dla Nadleśnictw Browsk, Hajnówka i Białowieża na lata 2022-2031 (przygotowanymi w 2022 r). W dokumentach tych zaplanowano prace gospodarcze w części wydzieleń włączonych do strefy IV kosztem strefy III. Oznacza to, że projekt planu zarządzania jest de facto dokumentem wtórnym i ma legitymizować plany wycinek i sztucznych nasadzeń w Puszczy Białowieskiej.

Podkreślamy, że główną wartością decydującą o unikatowości Puszczy Białowieskiej są stare lasy naturalne poddane swobodnemu działaniu procesów naturalnych i to na ochronie tych wartości powinniśmy oprzeć zarządzanie Puszcza. W związku z powyższym, **zwracamy się z wnioskiem o stanowcze odrzucenie projektu Zintegrowanego Planu Zarządzania – zarówno z uwagi na szkodliwe konsekwencje dla Puszczy Białowieskiej jak i z uwagi na niską jakość standardów przygotowywania tego dokumentu.**

W celu zachowania uniwersalnej wyjątkowej wartości obiektu **postulujemy przygotowanie planu zarządzania obiektem światowego dziedzictwa UNESCO Puszcza Białowieska, który będzie zwiększać powierzchnię stref wyłączonych z gospodarki leśnej.** Obszary wchodzące w skład strefy IV – z uwagi na obecność chronionych gatunków wymagających ochrony biernej (tj. chrząszcze saproksyliczne, dzięcioły trójpalczasty i biało grzbiety oraz sóweczka i włośchatka) oraz zaawansowany proces renaturalizacyjny – powinny zostać włączone do strefy III. Zwiększenie obszaru umożliwiającego utrzymanie i dalszą ochronę Puszczy jest niezbędne z uwagi na konieczność zminimalizowania i kompensacji takich negatywnych oddziaływań jak masowa wycinka drzew i usuwanie martwego drewna dokonane w 2017 r. oraz wybudowanie muru stanowiącego nieprzekraczalną dla zwierząt naziemnych barierę w migracji i dyspersji.

Powyższe jest zgodne z zaleceniami zawartymi w raporcie z misji UNESCO i IUCN i wychodzi naprzeciw konieczności ochrony przyrody Puszczy Białowieskiej jako obiektu Światowego Dziedzictwa UNESCO.

W imieniu sygnatariuszy
Radosław Ślusarczyk

PREZES PNRWI
Ślusarczyk
Radosław Ślusarczyk

Lista sygnatariuszy:

1. Pracownia na rzecz Wszystkich Istot
2. Fundacja Greenpeace Polska
3. Fundacja Greenmind
4. Green REV Institute
5. Future Food 4 Climate
6. Opolskie Towarzystwo Przyrodnicze

7. Fundacja Szkatułka
8. Fundacja Psubraty
9. Ratujmy kleszczowskie wąwozy
10. Wspólny Las
11. Radosław Michalski, Fundacja Dziedzictwo Przyrodnicze
12. Fundacja Klub Myśli Ekologicznej
13. Fundacja Leśne Przebudzenie
14. Zielona Fala Trójmiasto
15. Towarzystwo na Rzecz Ochrony Przyrody
16. Fundacja Niech Żyją!
17. Fundacja ART in ACTION Sylvie & Kristof Derdacki
18. Fundacja Nowa Obecność
19. Jakub Lenkiewicz & Przyjaciele (ochrona lasów uzdrowiskowych)
20. Ratujmy Las Mokrzański
21. Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków
22. Stowarzyszenie Ekologiczno-Kulturalne "Wspólna Ziemia"
23. Stowarzyszenie MODrzew - Monitoring Obywatelski Drzew
24. Społeczni Opiekunowie Drzew Toruń
25. Niewidzialny Turnicki Park Narodowy
26. Jaki Będzie Las
27. Stowarzyszenie Nasz Bóbr
28. Obóz dla Puszczy
29. Stowarzyszenie Dom Przyrody i Kultury
30. Stowarzyszenie " Tak dla naszej przyszłości " Mikołów.
31. Stowarzyszenie Akcja Ratunkowa dla Krakowa
32. Stowarzyszenie na Rzecz Ochrony Lasów i Zwierząt " Duchy Lasów"
33. Jestem na pTAK!
34. Stowarzyszenie Społeczno - Przyrodnicze M.O.S.T.
35. Stowarzyszenie Ekologiczne EKO-UNIA
36. Fundacja Działań Lokalnych Poblize
37. Fundacja Inicjatyw Rozwojowych i Edukacyjnych, Nowoberezowo
38. Natural Forest Foundation
39. Stowarzyszenie Inicjatyw Na Rzecz Środowiska "Montanum"
40. Fundacja Alarm dla Klimatu
41. Chronię Beskid Mały
42. Stowarzyszenie Nasz Las Tulecki
43. Ekowyborca
44. Kabacki Las
45. Las Tenczynek
46. Wilczy Las
47. Lasy i Obywatele
48. Siostry Rzeki
49. Protest Porszewice
50. Stowarzyszenie Jurajski Ruch Społeczny

51. Fundacja Noga w łapę
52. Komitet Społeczny Zielone Kuźniki
53. Śląski Ruch Klimatyczny
54. Rodzice dla Klimatu - Parents for Future
55. Fundacja Przestrzeń do życia
56. Moratorium dla drzew w lasach ochronnych Poznania
57. Siła Lasu
58. Inicjatywa Dzikie Karpaty
59. Polski Klub Ekologiczny Okręg Pomorski
60. Fundacja Polska górom!
61. Fundacja EkoRozwoju
62. Morasko XXI
63. Śląskie Towarzystwo Ornitologiczne
64. Fundacja Dziko
65. Wrocławska Przyroda
66. EkoCentrum Wrocław
67. Akcja Miasto
68. Społeczny Ruch Sympatyków Parku Grabiszyńskiego 51 Wrocław
69. Porozumienie dla Lasu Pilczyckiego
70. Przyjaciele Drzew
71. Społeczna Rada Parku Grabiszyńskiego Wrocław
72. Stowarzyszenie Ochrony Drzew "miastoDrzew"
73. Zielony Klin Południa Wrocławia
74. Przyjazny Wrocław
75. Koalicja Wrocławska Ochrona Klimatu
76. Zielone Sołtysowice
77. Akcja Demokracja Wrocław
78. Zielony Pierścień Warszawy - Porozumienie Inicjatyw
79. Koalicja Las Jest Nasz Pomorze Gdańskie
80. Fundacja Fidelis Siluas Gdańsk
81. Fundacja "Rozwój TAK - Odkrywki NIE"
82. Fundacja GAP Polska (Plan Globalnego Działania na rzecz Ziemi)
83. Stowarzyszenie Multiform
84. Nie dla zabudowy Lasu Bemowskiego
85. Fundacja Strefa Zieleni
86. Stowarzyszenie Mieszkańców Nowego Zamienia
87. Stowarzyszenie "NENUFAR"
88. Inicjatywa Żabie Doły
89. Fundacja alter eko
90. Związek Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć
91. Fundacja Zielone Światło
92. Zielone Wiadomości
93. Towarzystwo na rzecz Ziemi
94. Stowarzyszenie ALTERNATYWNY CYPEL

95. Fundacja Szklane Pułapki
96. Fundacja Instytut na rzecz Ekorozwoju
97. Inicjatywa Lokalna Między Drzewami
98. Extinction Rebellion Polska
99. Zielone Kujawy
100. Zielone-Kliny
101. Stowarzyszenie MULTIFORM
102. Towarzystwo dla Natury i Człowieka
103. Stowarzyszenie EKIPA Z BAGIEN
104. Fundacja Dla Biebrzy
105. Stowarzyszenie dla Natury "Wilk"

